

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนากำลังคน ซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าอย่างยิ่งของประเทศ รัฐได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาดังจะเห็นว่านับแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2509) เป็นต้นมา รัฐได้มีการขยายการศึกษา ตั้งแต่การศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาในระดับต่าง ๆ (ภาฏรัตน์ รัตยามาส (2526 : 22) และได้มีการปรับปรุงแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตกำลังคนที่มีความรู้สนองความต้องการทางเศรษฐกิจ และสังคม สำหรับแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ได้กำหนดไว้ว่า " รัฐพึงสนับสนุนการอาชีวศึกษา อย่างกว้างขวาง และให้สอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในรูปแบบที่จัดให้ผสมผสาน เข้าไว้ในการศึกษาทุกระดับ และที่จัดเป็นเอกเทศตามความจำเป็น " ซึ่งส่งผลให้มีการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาในระดับต่าง ๆ ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยได้มีการจัดสอนวิชาการทำงานและอาชีพ ไว้น้อยตามแต่ระดับการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถ ทั้งยังมุ่งให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ในการจะทำให้การปรับปรุงหลักสูตรใหม่ดังกล่าวสำเร็จตามวัตถุประสงค์ นอกจากจะต้องอาศัยวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกหัดแล้ว สิ่งที่เป็นอย่างยิ่งคือ ครูผู้สอนวิชาชีพ ดังนั้นถึงแม้จะพบว่าการผลิตครูเกินในบางสาขา แต่ก็มีความต้องการครูสาขาวิชาชีพ โดยเฉพาะกรมอาชีวศึกษาแห่งเดียว ขาดแคลน ครู ประมาณ 5,000 ตำแหน่ง ทั้งนี้เนื่องจากมีครูอาจารย์ในสังกัดกรมอาชีวศึกษาลาออก แต่ละปีประมาณ 2,000 คน นอกจากนั้นในโรงเรียนมัธยมศึกษายังขาดแคลนครูสอนวิชาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2527 : 4-16) สนอง จันทินทร และคณะ (อ้างถึงประมวล เสนาฤทธิ์ สงบ ลักษณะ และกมล ภูประเสริฐ 2526 : 54) ได้กล่าวถึงการเสริมวิชาชีพให้แก่นักเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับว่าการเรียนการสอนกลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ ตามหลักสูตรใหม่นี้ โรงเรียน ยังมีความไม่พร้อมทั้งด้านครู และวัสดุอุปกรณ์ เป็นปัญหาหลัก

นอกจากความต้องการในด้านปริมาณของครูผู้สอนวิชาชีพ คุณภาพของครูเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึง ดังปรากฏในแนวนโยบายของแผนพัฒนาการฝึกหัดครู ฉบับที่ 5 (2525 - 2529) ได้ระบุไว้ว่า "ให้มีมาตรการในการจูงใจ และคัดเลือกผู้ที่จะเข้าศึกษาในสถาบันฝึกหัดครู เพื่อให้ได้คนที่เหมาะสม มีสติปัญญาสูง มีเจตคติและศรัทธาในอาชีพครูอย่างแท้จริง " จะเห็นได้ว่าการผลิตครูนั้นรัฐได้คำนึงถึงด้านคุณภาพเป็นประการสำคัญ ในเรื่องของคุณภาพนี้ สำรวย มีขนอน (2516 : 2) กล่าวว่า คุณภาพการเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับทัศนคติต่ออาชีพของผู้สอนเป็นประการสำคัญ สอดคล้องกับ โซเรนสัน (Sorenson 1984 : 123) ได้กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จในกิจการใดมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น เขาวินัย ไหวพริบ แรงจูงใจ ทัศนคติ ในบรรดาปัจจัยเหล่านี้ ทัศนคติเป็นปัจจัยสำคัญ ประการหนึ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล

ได้มีผู้นิยามความหมาย "ทัศนคติ" ไว้มากมายดังเช่น โบการ์ดัส (Bogardus 1931 : 62) ให้ความหมายว่า ทัศนคติคือแนวโน้มของกริยาอาการที่จะโต้ตอบต่อสภาพแวดล้อมในลักษณะเห็นด้วย หรือต่อต้าน ทั้งนี้แล้วแต่จะเห็นว่าสิ่งนั้นมีค่าทางบวกหรือ ทางลบ อัลพอร์ต (Allport 1935 : 418) ได้ให้ความหมายว่า ทัศนคติเป็นความพร้อมทางด้านจิตหรือประสาท ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ อันจะส่งผลโดยตรงต่อปฏิกิริยาของบุคคลที่จะตอบสนองต่อสิ่งต่างๆ และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

จากการพิจารณาคำนิยามดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทัศนคติเป็นพลังสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก จึงเป็นตัวบ่งการหรือกำหนดพฤติกรรม (ศิริชัย กาญจนวาสี 2523 : 8) กล่าวคือ ทัศนคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ นั้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม หรือแนวโน้มในการแสดงออก ซึ่งจะเป็นไปได้ทั้งในทางบวก และในทางลบ ถ้ามีทัศนคติทางบวกพฤติกรรมก็จะแสดงออกในลักษณะรัก ชอบ พอใจ สนับสนุน เป็นต้น ซึ่งจะตรงข้ามกับทัศนคติในทางลบ ในทางการศึกษา "ทัศนคติ" จึงเป็นตัวแปรที่ตัวแปรหนึ่งที่นักการศึกษาเชื่อว่าจะมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก

จากการประเมินสภาพการจัดการศึกษา และการประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงาน การฝึกหัดครู ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ของคณะกรรมการฝึกหัดครูสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กล่าวไว้ว่า ปัญหาทางด้านคุณภาพพบว่า

ยังไม่เหมาะสม ทำให้ไม่สามารถคัดเลือกนักศึกษาครูที่มีบุคลิกภาพ มีศรัทธา อุทิศตนและมีความสามารถพื้นฐานเหมาะสมที่จะเป็นครู เข้าศึกษาได้ นอกจากนี้ผู้ที่เข้าศึกษาในสถาบันฝึกหัดครู ส่วนหนึ่งยัง ไม่มีพื้นฐานอย่างเพียงพอ และแท้จริงต่อการประกอบอาชีพครู

2. การคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครู ให้ความสำคัญด้านเนื้อหาวิชามากกว่าด้านบุคลิกภาพ คุณธรรม และศรัทธาต่ออาชีพครู เนื่องจากอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูยังมีศรัทธา อุทิศตนและเจตคติต่ออาชีพครูในระดับต่ำ ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นครูของครูและไม่ทำตนเป็นแบบอย่างของครูที่ควร นอกจากนี้การคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูยังไม่ีระบบการคัดเลือกที่เหมาะสม

ด้วยเหตุที่ทัศนคติต่อวิชาชีพครูมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้จะประกอบอาชีพครู และยังมีปัจจัยหลายอย่างที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อวิชาชีพครูดังได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อวิชาชีพครู โดยพิจารณาตัวแปรที่คาดว่าจะมีส่วนสำคัญกับทัศนคติต่อวิชาชีพครูจากผลงานวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้ว และระดับของทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาอันเป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่งที่จะผลิตครูสายอาชีพ ซึ่งเป็นครูสาขาที่อยู่ในความต้องการของประเทศ และมีความสำคัญต่อหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และเป็นสถานศึกษาซึ่งรับนักศึกษาผู้ที่มีวุฒิปวส.ในสาขาวิชาต่างๆ เข้ามาเรียนต่อในระดับปริญญาตรี จำนวน 2 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตครูสายอาชีพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลุ่มของตัวแปรที่สามารถร่วมกันทำนายทัศนคติต่อวิชาชีพครูได้ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา จำแนกตาม เพศ คณะ และชั้นปีที่ศึกษาของนักศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบความสำคัญของตัวแปรในการทำนายทัศนคติต่อวิชาชีพครู ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา
3. เพื่อสร้างสมการทำนายทัศนคติต่อวิชาชีพครู ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

4. ศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาจำแนกตาม เพศ คณะ และชั้นปีที่ทำการศึกษานักศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

/ จากผลการวิจัยของศิริชัย กาญจนวาสี ได้ทำการศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพครู ของนิสิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตร 4 ปี พบว่าทัศนคติต่อวิชาชีพครู แตกต่างกันตามสาขาและเพศ ชั้นปีที่ศึกษา ขนิตา รักษ์พลเมือง ได้ทำการศึกษาทัศนคติของนักศึกษาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยไทยบางแห่งที่มีต่อวิชาชีพครู พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการทำนายทัศนคติต่อวิชาชีพครูได้แก่ ระดับความตั้งใจประกอบอาชีพครู คะแนนเฉลี่ยสะสม ระดับอิทธิพลของกลุ่มอ้างอิง อายุ สภาพเศรษฐกิจของภูมิลำเนา สมหวัง พิริยานูวัฒน์ ได้ศึกษาระดับและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อวิชาชีพครูและความตั้งใจประกอบวิชาชีพครูระหว่างนิสิตครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ที่มีภูมิลำเนาต่างกัน พบว่าตัวแปรภูมิลำเนาที่มีผลต่อระดับทัศนคติต่อวิชาชีพครูได้แก่ เพศและการมีญาติเป็นครู จากผลงานการวิจัยอื่นๆที่ได้รวบรวมมา และจากสภาพของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาซึ่งรับผู้ที่มีวุฒิ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มาเรียนต่อในระดับปริญญาตรี อีกจำนวน 2 ปี ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกตัวแปรเพื่อมาทำการศึกษาจำนวน 16 ตัวแปร คือ อายุ ลำดับที่การเกิด ภูมิลำเนา ขนาดของครอบครัว อาชีพบิดา มารดา ระดับการศึกษาของบิดา มารดา รายได้ของครอบครัว การมีญาติเป็นครู สภาพการมีงานทำ ประสบการณ์ในการสอน ประสบการณ์ในการเป็นผู้นำ จำนวนคาบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อสัปดาห์ คะแนนเฉลี่ยสะสมในระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง คะแนนเฉลี่ยสะสมในหมวดวิชาชีพครู ความตั้งใจในการประกอบวิชาชีพครู ระดับอิทธิพลของกลุ่มอ้างอิงที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพครู

จากเอกสารและผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานสำหรับการวิจัยไว้ดังนี้

ตัวแปรดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อวิชาชีพครู และสามารถร่วมกันทำนายทัศนคติต่อวิชาชีพครูได้อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในกลุ่มที่จำแนกศึกษาตามเพศ คณะ ชั้นปีที่ทำการศึกษานักศึกษาระดับปริญญาตรีวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะนักศึกษาระดับปริญญาตรี (สายครู) ของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ในทุกคณะจำนวน 6 คณะคือคณะเกษตรศาสตร์ คณะคหกรรมศาสตร์ คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์ คณะบริหารธุรกิจ คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี และคณะศิลปกรรม

2. ตัวทำนองที่จะนำมาศึกษามีจำนวน 16 ตัวแปรได้แก่ อายุ ลำดับที่การเกิด ภูมิลำเนา ขนาดของครอบครัว อาชีพบิดา มารดา ระดับการศึกษาของบิดา มารดา รายได้ของครอบครัว การมีญาติเป็นครู สภาพการมีงานทำ ประสบการณ์ในการสอน ประสบการณ์ในการเป็นผู้นำ จำนวนคาบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อสัปดาห์ คะแนนเฉลี่ยสะสมของระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง คะแนนเฉลี่ยสะสมของหมวดวิชาชีพครู ความตั้งใจในการประกอบวิชาชีพครู ระดับอิทธิพลของกลุ่มอ้างอิงที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพครู

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. คำตอบที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาครูเป็นข้อมูลที่ตอบตามความเป็นจริง
2. การวัดและประเมินผลการศึกษาของนักศึกษาในคณะต่าง ๆ มีหลักเกณฑ์และมีมาตรฐานอย่างเดียวกัน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ทัศนคติต่อวิชาชีพครู

หมายถึง ผลรวมของการประเมินความเชื่อทั้งหลายที่นักศึกษาระดับปริญญาตรี (สายครู) มีต่อวิชาชีพครู ซึ่งสามารถวัดได้เป็นคะแนน โดยใช้แบบวัดทัศนคติต่อวิชาชีพครู ซึ่งสมหวัง พิริยานุวัฒน์ และนิยะดา ศรีจันทร์ สร้างขึ้นตามทฤษฎีของฟิชเบิน (Martin Fishbein)

นักศึกษาระดับปริญญาตรี

หมายถึง นักศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาที่เรียนในหลักสูตรสายครุ ปีที่ 1 และปีที่ 2 ในคณะต่าง ๆ ดังนี้

1. คณะเกษตรศาสตร์
2. คณะคหกรรมศาสตร์
3. คณะนาฏศิลป์และดุริยางค์
4. คณะบริหารธุรกิจ
5. คณะวิศวกรรมเทคโนโลยี
6. คณะศิลปกรรม

ภูมิลาเนา

หมายถึง จังหวัดที่เกิด โดยจำแนกเป็นจังหวัดที่เกิดเป็นภาคภูมิศาสตร์ดังนี้

1. กรุงเทพมหานคร
2. ต่างจังหวัด

รายได้ของครอบครัว

หมายถึง รายได้ของบิดา มารดา โดยที่รายได้

น้อยกว่า 4,000 บาท หมายถึงรายได้น้อย

4,000 - 10,000 บาท หมายถึงรายได้ปานกลาง

มากกว่า 10,000 บาท หมายถึงรายได้สูง

คะแนนเฉลี่ยสะสมของหมวดวิชาชีพครู

หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสมของวิชาบังคับสายครุ ที่นักศึกษาได้เรียนผ่านมานับแต่ได้เข้ามา เรียนตามหลักสูตรปริญญาตรี (สายครุ) ของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาจนจบภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2528

ความตั้งใจประกอบวิชาชีพครู

หมายถึง ระดับความตั้งใจในการเป็นครู

ประสบการณ์ในการเป็นผู้นำ

หมายถึง ประสบการณ์ที่ผ่านมานักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้นำ เช่น เป็นประธานนักเรียน/นักศึกษา รองประธานนักเรียน/นักศึกษา หัวหน้าชั้น รองหัวหน้าชั้น หัวหน้ากิจกรรมต่างๆ หรือตำแหน่งอื่นๆที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น การได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนของชั้นในการทำกิจกรรมต่างๆ เป็นต้น

สภาพการมีงานทำ

หมายถึง สภาพการณ์ในการมีงานทำของนักศึกษาในปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการปรับปรุง โปรแกรมการผลิตครูอาชีวศึกษาของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ที่จะนำผลการวิจัยไปปรับปรุงเสริมสร้างทัศนคติต่อวิชาชีพครู แก่นักศึกษาครูต่อไป
3. เพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางแก่ผู้สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย